

Pierwszy na rynku europejskim system certyfikacji żywności o szczególnej wartości odżywczej

Powstaje europejski rynek żywności o szczególnej wartości odżywczej

Naukowcy alarmują, że ponad połowa dorosłych Europejczyków i jedno na troje dzieci ma nadwagę lub jest otyłe, co jest przyczyną wielu chorób dietozależnych, takich jak choroby układu sercowo-naczyniowego, cukrzyca typu II, nowotwory lub choroby układu pokarmowego. Oficjalne doniesienia naukowe potwierdzają, że niezdrowa dieta o wysokiej zawartości soli, cukru i tłuszczów nasyconych i tłuszczów trans jest jednym z czynników ryzyka zwiększającym śmiertelność w Europie. W trosce o swoje zdrowie konsumenci coraz wyraźniej przekierowują swoje preferencje w kierunku żywności prozdrowotnej, która w nomenklaturze naukowej nazywa się żywnością funkcjonalną. Definicja mówi że: **żywność można nazwać funkcjonalną, jeśli poza zwykłym efektem odżywczym ma ona udowodniony korzystny wpływ prozdrowotny na jedną bądź więcej funkcji organizmu.**

Termin „żywność funkcjonalna” nie występuje nigdzie w prawie żywnościowym. Stosowane jest bardziej precyzyjne nazewnictwo. W Japonii, która była pionierem w rozwoju żywności funkcjonalnej, w 1984 r. wprowadzono system certyfikacji *Food for Specific Health Uses (FOSHU)*, a ostatnio systemy *Foods with Nutrient Function Claims (FNFC)* i *Foods with Function Claims (FFC)*. Obecnie rynek produktów funkcjonalnych w Japonii stanowi 15% sprzedawanej żywności. Rozwój żywności funkcjonalnej dotyczy nie tylko Japonii, ale również, pomimo braku regulacji w prawie żywnościowym, USA, Kanady, Wielkiej Brytanii oraz Unii Europejskiej.

Żywność o szczególnej wartości odżywczej w Unii Europejskiej

Unijne prawo żywnościowe też nie mówi o żywności funkcjonalnej, tylko pozwala wyróżnić **produkty o szczególnej wartości odżywczej, oznaczane oświadczeniami żywieniowymi lub zdrowotnymi.** Pomimo istniejących ram prawnych, nie powstał żaden system kompleksowo certyfikujący takie produkty, chociaż oświadczenia żywieniowe i zdrowotne są powszechnie stosowane w ramach znakowania środków spożywczych. Jak podaje Komisja Europejska w podsumowaniu raportu końcowego – CLYMBOL¹ szacuje się, że jedna czwarta wszystkich środków spożywczych dostępnych na rynku unijnym zawiera takie oświadczenia, a ponadto co najmniej 18% nowych produktów wprowadzanych na unijny rynek żywności i napojów zawiera oświadczenia żywieniowe lub zdrowotne.

Stosowanie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych ma znaczący wpływ na podejmowane przez konsumentów decyzje zakupowe, ponieważ generalnie produkty oznakowane w ten sposób są postrzegane jako posiadające korzystniejsze właściwości odżywcze. Niestety w obecnym stanie prawnym, oświadczenia mogą być stosowane również w stosunku do produktów wysoko przetworzonych, zawierających np. duże ilości cukru, soli i tłuszczu, co jest sprzeczne z ogólnymi założeniami dotyczącymi stosowania oświadczeń. Oświadczenia mogą wprowadzać konsumentów w błąd, gdyż mogą podkreślać jeden pozytywny aspekt składnika odżywczego, przy jednoczesnym pomijaniu innych, mniej korzystnych składników, które również znajdują się w produkcie.

Problemem zajął się ostatnio Parlament Europejski, który w rezolucji z 18 stycznia 2024 r.² wzywa kraje członkowskie do ustalenia **profilu składników odżywczych** w celu zakazania stosowania oświadczeń

¹ Komisja Europejska, „Final Report Summary - CLYMBOL (Role of health-related claims and symbols in consumer behaviour)”, 8 marca 2017 r.

² Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych, www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0040_PL.pdf

żywnościowych i zdrowotnych na żywności o wysokiej zawartości tłuszczu, cukru i/lub soli lub ogólnie niezdrowej żywności.

Pierwszy w Unii Europejskiej System certyfikacji żywności o szczególnej wartości odżywczej z profilami składników odżywczych

Grupa naukowców z 7 instytutów naukowych (Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Medyczny w Gdańsku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Politechnika Gdańska, Uniwersytet Jana Długosza), pod kierunkiem prof. D. Kołożyn-Krajewskiej, już od wielu miesięcy pracowała nad wypracowaniem kompleksowego **systemu certyfikacji produktów żywnościowych o szczególnej wartości odżywczej „F-FOOD”**. W systemie wprowadzono postulowany przez Parlament Europejski³ profil składników odżywczych o trzech zakresach:

- **korzystny profil składników odżywczych**, który definiuje minimalne zawartości witamin, składników mineralnych, wielonienasyconych kwasów tłuszczowych, błonnika pokarmowego i białka. Kryterium dostępu do Systemu F-FOOD oparto o wymóg posiadania co najmniej jednego oświadczenia żywieniowego na powyższe składniki;
- **niekorzystny profil składników odżywczych**, który definiuje maksymalne zawartości cukru, soli, tłuszczów, a nawet w niektórych kategoriach redukuje je do zera, tak jak w przypadku izomerów trans kwasów tłuszczowych, alkoholu i cukrów prostych. Ponadto, nie dopuszczono szeregu dodatków do żywności, barwników i aromatów;
- **niekorzystny profil procesów technologicznych**, który eliminuje produkty wysoko przetworzone powstałe z użyciem zaawansowanych procesów technologicznych.

Naukowcy utworzyli spółkę celową: Centrum Badawcze nad Żywnością Funkcjonalną, które opracowało **Znak certyfikujący Unii Europejskiej „F-Food” dla żywności o szczególnej wartości odżywczej. Jest to pierwszy taki system w Unii Europejskiej!**

Środki spożywcze, które uzyskają certyfikat Znaku **F-Food** będą mogły być oznakowane na froncie opakowania logo Systemu przez okres do 2 lat. Logo ma postać znaku graficznego. Logo i Regulamin Znaku **F-Food** są rejestrowane w **European Union Intellectual Property Office (EUIPO)**.

Firmy produkujące żywność funkcjonalną i importerów zainteresowanych współpracą prosimy o kontakt:

- dr Andrzej Siemaszko, Centrum Badawcze nad Żywnością Funkcjonalną sp. z o.o., ul. Mazowiecka 3, 92-215 Łódź, andrzej.siemaszko@cbzf.pl, tel.: 664 032 122

³ Komisja Europejska już dwukrotnie była zobligowana do przygotowania profili składników odżywczych -w 2009 r oraz w 2022 r